

<https://doi.org/10.53656/his2024-5-4-par>*Civilization Boundaries*
Цивилизационни граници

УЧАСТИЕТО НА БОРИС ЦОНЕВ В СЪСТЕЗАНИЯТА ПО ИЗКУСТВАТА В БЕРЛИН 1936 Г. – ПРИНОС КЪМ ОЛИМПИЙСКАТА ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Доц. д-р Емилия Витанова,
Александър Енков

Национална спортна академия „Васил Левски“

Abstract. A significant influence on the development and enrichment of the arts competitions for the 1936 Olympic Games was the presence of German political propaganda, which aimed to manifest the power and strength of the German political, economic and socio-cultural model of government. This is one of the reasons for including dance competitions in the official cultural program, even though they are not approved by the International Olympic Committee. Undoubtedly, this fact later had its influence on a large part of the Bulgarian and foreign scientific publications, which relied on official IOC sources, rejecting German publications.

The aim of the study is to present new information about the historical participation of Bulgaria and the dance troupe „Bulgarian Kitka“ and the choreographer Boris Tsonev in the first dance competitions in the arts held at the XI Olympic Games in Berlin, in which our country won the Olympic gold medal.

Several areas of information gathering are covered: a study of foreign literature, a review of all publications by Bulgarian researchers in the field of the Olympic movement in Bulgaria that present information on the subject. In terms of methodology, all the information found in scientific and popular sources was systematized and processed based on the biographical method, content analysis, comparative and critical analysis.

This publication presents newly discovered information, in Bulgarian and foreign periodical publications, which enable an attempt to reconstruct the events in order to clarify the participation of Boris Tsonev and the ensemble „Bulgarian Kitka“ in these competitions. These discoveries will shed light on the history of the Olympic movement in Bulgaria and form a new perspective in the discussions on the subject discussed by other contemporary researchers of the Olympic movement.

Keywords: 1936 Olympic Games; arts competitions; folk dances

Постановка на проблема

Състезанията по изкуствата, организирани и провеждани на олимпийските игри от 1912 до 1948 г., са обвързани със стремежа на барон Пиер дьо Ку-

бертен да запази философията на древните олимпийски игри, съчетаваща в себе си идеала за съвършенството и хармоничността на спортиста, чрез достойна изява както на атлетическите състезания, така и в тези по изкуствата. Ето защо те се превръщат в значим културен форум, в който България заема достойно място.

Редица изследователи на олимпийското движение изтъкват факта, че състезанията по изкуствата не успяват да се интегрират така успешно и ефективно, защото остават непознати за голяма част от участниците в състезанията и от зрителите. Липсата на достатъчно интерес към тези състезания не постига очаквания ефект за Кубертен и за успешно съпреживяване на изкуството и спорта по време на олимпийските игри. Културната програма на олимпийските игри претърпява промени (Wassong, Lennartz, Zawadzki 2008), за да може да отговори на очакванията на зрителите, и това налага нейното обогатяване, включвайки елементи от символиката на олимпизма в церемониите по откриването и закриването чрез разнообразяване на художествените форми чрез фотография, филми, фолклор и др.

Значимо влияние върху развитието и обогатяването на състезанията по изкуствата за Олимпийските игри през 1936 г. оказва наличието на немска политическа пропаганда, която цели да изяви мощта и силата на немския политически, икономически и социално-културен модел на управление. Това е и една от причините за включването на танцовите състезания в официалната културна програма, макар те да не са одобрени от Международния олимпийски комитет. Безспорно този факт по-късно оказва своето влияние върху голяма част от научните български и чуждестранни публикации, които се опират на официални източници на МОК, отхвърляйки немските издания.

Друг проблем, който е обвързан с липсата на проучвания от български изследователи, е и фактът, че през 30-те години България осъществява тесни контакти с Германия, които имат отражение върху обществения живот в страната. След политическите промени в България през 1944 г. се извършва коренна промяна в идеологията и възгледите на политическата партия, следваща съветския политически, икономически и социален модел на управление. С десетилетия остават отхвърлени, унищожени и умишлено потънали в забрава личности, спортни деятели и събития от спортния живот, които са изградили духа и достойнствата на българската телесна култура. Олимпийските игри в Берлин през 1936 г. са събитие, символ на националсоциалистическия режим на управление, и това налага събитията и постиженията от онази епоха да не се изследват и представят на българската общественост. Въз основа на това изследователите, живели в онези времена, близо до времевата линия на историческите събития, не са успели да опишат и запазят това значимо за България събитие.

От всички проверени и описани български и чуждестранни източници може да се отбележи, че Борис Цонев и водената от него „Българска китка“ са участвали както в предварителните танцови състезания в Берлин, така и във финалния танцов конкурс в Хамбург. За отличното си представяне те са единствените наградени със златна купа, медал и почетен диплом. Получаването на единствената ни награда от XI олимпийски игри в Берлин 1936 г. не само е признание за тяхната изключителна изява, то е повод за национална гордост и привлича вниманието на медиите както в родината, така и в Германия.

Анализ на информационни източници

Изследването на информационни източници, които могат да бъдат полезни в откриването на сведения по темата, е насочено към две основни направления: сведения в чуждестранни и в български информационни източници.

Сведения в чуждестранни информационни източници

Сред най-достоверните източници на информация за провеждането на състезания по изкуствата са официалните доклади от олимпийските игри от 1912 до 1948 г. В тези доклади са представени сведения за организацията на конкурсите, за подбора на жури от компетентни специалисти, за подбора на участниците, за регламента на провеждането на състезанията в различните дисциплини. В официалното издание от Олимпийските игри 1936 г. няма сведения за успеха на българския ансамбъл¹.

След 1948 г. има редица изследователи, които провеждат специализирани проучвания за олимпийските състезания по изкуствата. Те са представени в някои от най-авторитетните научни списания за олимпийска история: журнал за олимпийска история и сборници от доклади на сесии на Международната олимпийска академия и др. Сред изследователите са Беатрис Гарсия (Garcia 2000), Бернард Крамер и Ричард Стантън (Kramer, Stanton 2016), които представят сведения за участниците в художествените състезания по скулптура и рисуване, без да е представена информация за българско участие в танцови състезания от Олимпийските игри 1936 г.

Сред изтъкнатите учени в областта на олимпийската история са Щефан Васонг, Карл Ленардс и Завадски (Wassong, Lennartz, Zawadzki 2008), които провеждат специализирано проучване за състезанията по изкуствата на олимпийските игри в периода 1912 – 1948 г. В него те отбелязват, че „историческите и социологическите трудове за спорта почти не споменават олимпийските културни програми след 1952 г.“. Авторите представят подробна информация за въвеждането на състезанията по изкуствата в олимпийската програма, изяснявайки обстоятелствата, личностите и институциите, които оформят концепцията за програмата. В публикацията няма представени сведения за българското участие на Олимпийските игри 1936 г.

Състезанията по изкуствата представляват интерес и за други изследователи на олимпийското движение като: Ханли (Hanley 2004, pp. 133 – 134), Тум (Thumm 1998), Файлади (Failadi 2007, p. 166), Лепър (Leiper 1978, p. 158), които отбелязват и противоречията, които съществуват в изготвянето на критерии за оценка на постиженията на артистите, неясните показатели и субективизъм, които ще нарушат първоначалната идея на барон Пиер дьо Кубертен. Както в тези издания, така и в олимпийските енциклопедии в два тома на В. Платонов (Platonov 1997, p. 384; Platonov 1994, p. 496), не са представени сведения за българското участие в състезанията по изкуствата на Олимпийските игри в Берлин.

Сведения по темата са проучени и на страниците на вестник Olympia Zeitung, който излиза от печат специално за олимпийските игри. Извършен е преглед на 30 броя и 625 страници, в които е открита една-единствена снимка на българския танцов състав.

Сведения в български информационни източници

Сведенията, открити в български информационни източници, са групирани в четири основни направления: проучвания и публикации на български хореографи, издания на Българския олимпийски комитет, периодични издания, интернет източници и документи от фонд „Борис Цонев“, съхранявани в Централния държавен архив.

Информация за биографията и дейността на хореографа Борис Цонев е представена в книгите на хореографите Бисер Григоров (Grigorov 2008, p. 169), Стефан Вългаров (Vaglarov 1976), Тодор Ковачки (Kovachki, 2001, p.16), Верка Божкова (Bozhkova 2000), където се изтъква големият принос на хореографа за запазването и популяризирането на народното танцово изкуство у нас и в чужбина и за подготовката на изпълнители и ръководители на танцови групи. От проведени разговори с българските хореографи се установява, че те не са запознати с успеха на танцовата група по време на Олимпийските игри в Берлин 1936 г. Това дава основание проучването да подпомогне осветляването на темата и възможността тя да се разпространи сред хореографската и спортната общественост.

Сведения, свързани с историята на олимпийското движение, са открити в издания на Васил Цонков (Tsonkov 1981, p. 89), Лозан Митев (Mitev 2023), Райна Бърдарева (Bardareva 2008), които изтъкват голямото значение на българското постижение за цялостното представяне на нашата делегация на Олимпийските игри, но сведенията са твърде ограничени. Извършен бе преглед на проучвания на Костов и Никола Георгиев (Kostov, Georgiev, 1984), Ангел Солаков (Solakov 1975), Борис Хавин (Havin 1977), но в тях не бяха открити сведения по темата.

В хода на проучването на литературните източници бяха установени няколко значими изследователски проблема.

– На първо място, в българската историография от близкото минало проблемът за участието ни в състезанията по изкуствата не е разглеждан задълбочено. В публикациите е представена частична и непълна информация, която засяга участието на Борис Цонев и неговата танцова трупа, отбелязвайки спечелването на златен медал от Олимпийските игри 1936 г., но тези сведения имат чисто информативен характер.

– На второ място, трябва да се отбележи, че през годините цялостно проучване и събиране на голям обем от информация за живота, творческата дейност и успехите на хореографа Борис Цонев не е провеждано.

– Третият значим проблем е свързан с това, че чуждестранните изследователи, проучващи темата за олимпийските игри, извършват анализи въз основа на официалните доклади от олимпийските игри, в които липсват сведения за танцовите състезания през 1936 г. поради факта, че те не са официално приети от МОК, но са приети от Организационния комитет на игрите.

Цел и задачи на изследването

Целта на проучването е да бъдат представени нови сведения за историческото участие на България в лицето на танцовата трупа „Българска китка“ и хореографа Борис Цонев в първите танцови състезания по изкуствата, проведени на XI олимпийски игри в Берлин 1936, в което страната ни печели златен олимпийски медал.

За провеждане на научния труд бяха поставени следните задачи.

1. Проучване на периодични издания, отразяващи българското участие в състезанията по изкуствата 1936 г.

2. Да бъдат открити, анализирани и представени откритите нови сведения за българския успех от XI олимпийски игри в Берлин 1936 г.

3. Да се събере целият наличен снимков и документален архив от наследниците на хореографа Борис Цонев, свързан с олимпийските игри.

Резултати от изследването

Проведени срещи с хореографи и представители на институции

В хода на проучването са проведени срещи с Евгения Гордиенко – хореограф и дългогодишен артист балетист в Държавния фолклорен ансамбъл (ДФА) „Филип Кутев“, народната певица Лиляна Галевска – дългогодишен изпълнител в хоровия състав на ДФА „Филип Кутев“ и квартет „Славей“, и Тодор Тодоров – административен директор на ДФА „Филип Кутев“, от които е получена оскъдна информация, свързана със създадената от Борис Цонев хорописна система.

Бяха проведени разговори с представители на: Регионалния исторически музей в Плевен; Историческия музей в Оряхово; Народно читалище „Надежда 1871“ – Оряхово; Народно читалище „Св. цар Борис I 1909“ –

с. Бистрица; Музея на спорта – София. Представителите на тези институции не бяха запознати с живота, творчеството и успехите на Борис Цонев, с изключение на срещата с Катя Иванова – уредник на Музея на спорта, която е запозната с българските постижения, но не представя факти, снимки или документи по темата.

Тъй като темата на изследването изисква достоверни източници, бяха направени опити за откриване на живи наследници на Борис Цонев. Бяха проведени лични срещи с Ина Попова, на които беше представен целият снимков материал, документи, публикации в периодични издания и медали, свързани с цялостната творческа дейност на Борис Цонев. Попова сподели, че целият богат архив от исторически материали е съхранен, систематизиран и описан от Лиляна Цонева-Куситасева (дъщеря на хореографа Борис Цонев).

Нови сведения, открити в български и чуждестранни периодични издания

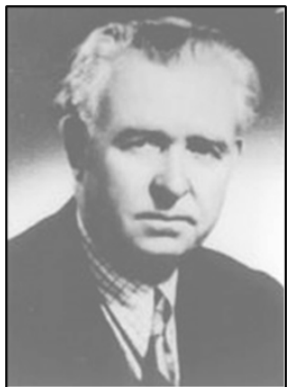
В редица броеве на периодичните и ежедневни български и чуждестранни издания в периода 1928 – 1942 г. редовно се публикуват снимки и статии за успехите на „Българска китка“ и хореографа Борис Цонев. Най-засилен интерес към неговата дейност от страна на журналистите има през 1936 г., когато Борис Цонев и „Българска китка“ участват на XI олимпийски игри в Берлин и печелят златен медал.

След извършен преглед и дигитализация от архива на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ са открити статии от българските периодични и ежедневни издания, свързани с участието и успеха на Борис Цонев и „Българска китка“ на Олимпийските игри в Берлин през 1936 г.

Открити сведения в чуждестранни периодични издания	Die Dame, La Parole Bulgarie, Tageszeitung, Martifcher Stadt un Lanbote, Das 12 Urblatt, Berlin, Berliner Morgenpost, Der Montag, Stuttgarter as Kurier, Funk-Stunde Berlin, Donau Zeitung,	12
Открити сведения в български периодични издания	„Днес“, „София“, „Утро“, в. „Дневник“, „Зора“, „Утре“, „Илюстрирана седмица“	20
Открити снимки от танцовите състезания в Берлин, 1936 г.	Снимки, съхранявани от внучката на Борис Цонев – Ина Попова	70

Според публикацията от в. „Дневник“² в олимпийските танцови състезания българската група е предизвикала истинска сензация както в Берлин, така и в цяла Германия и е награждена със златен медал, купа и почетен диплом. Златната купа и почетният диплом са предадени официално в театър „Роял“ от председателя на БОК о.з. ген. Велизар Лазаров. Купата и медалът бяха в неизвестност близо 90 години и благодарение на настоящото проучване тези ценни експонати бяха открити и в момента са изложени

в музейната експозиция на Олимпийския и образователен център на НСА „Васил Левски“.

Биографични сведения за Борис Цонев

Борис Цонев е български хореограф, създател на първата българска танцова трупа „Българска китка“. Роден на 5 април (23 март стар стил) 1900 г. в бедно семейство в Плевен, Борис Цонев наследява увлечението си към българското народно хоро от своя дядо – известен хороводец, и от баща си, известен в цяла Северна България заради великолепно то си танцуване, свирене и пеене на над 500 песни. През цялото време, докато учи в плевенската Мъжка гимназия, той е освобождаван от такса по бедност. Свири на пиколо (флейта) и хармоника в ученическия оркестър. Заедно със свои съученици от гимназията играе хора и ръченици на ученически седенки в Плевен и околните села. Завършва гимназия като частен ученик, курсове за учители по гимнастика, а след това взема успешно и държавен изпит за редовен гимназиален учител по физическо възпитание³.

Трудовия си път започва през 1921 г. като учител, а по-късно и директор на прогимназията в с. Брест, Никополска околия. През следващата учебна година е преместен за една година като учител по гимнастика в Плевен, след това – в гимназията на Оряхово. По време на своето обучение той става член на Гимнастическото дружество „Юнак“. Тогава се заражда неговата идея за формиране на танцова трупа. Именно в Оряхово през 1927 г. започва неговата хореографска дейност – той създава първата специализирана танцова трупа в България, наречена „Българска китка“⁴.

В периода 1928 – 1938 г. танцовият състав на Борис Цонев обикаля множество сцени в страната и чужбина и достига апогея си с успешното си участие на редица международни фестивали и тържества. Част от тях са отличните представяния в Будапеща 1929 г., Анкара 1932 г., Виена 1934 г., Любляна 1934 г., Белград 1935 г., Кьолн и Брюксел 1935 г., Лондон 1935 г., Берлин 1936 г. (XI олимпийски игри), Цариград 1936 г., Белград – Виена – Хамбург – 1937 г., Прага 1938 г.

Борис Цонев обикаля цяла България, за да издири, събере и опише над 2500 български хора. Той изобретява, с помощта на специална графична система, хореографска азбука за описване на различни хора. Тази азбука му помага да остави внушително книжовно наследство за бъдещите поколения.

Борис Цонев става преподавател по българска народна хореография във Висшия институт за физическа култура „Г. Димитров“ през 1945 г. Оставя и много голямо книжовно наследство, което включва научни трудове, учебници, статии за български и чуждестранни издания и др., които днес са основа

за развитие на българската фолклорна хореография.

По случай 1100-годишнината от създаването на славянската писменост, на 24 май 1963 г. е удостоен със званието „Заслужил артист“ и награден с орден „Кирил и Методий“ – I степен. Той умира на 30 март 1964 г.

Състезанията по изкуствата на Олимпийските игри 1936 г.

Съвременното олимпийско движение е едно от най-значимите социално-обществени явления, което утвърждава в продължение на 130 години идеалите на хуманността чрез спорта. Още през 1904 г. и по повод 10-годишнината от създаването на Международния олимпийски комитет Кубертен предлага в програмата на олимпийските игри да бъдат включени и състезания по изкуствата (Yoshida 2009). Заимства идеята от Античността и древногръцкия идеал за хармонично развитие на личността.

На Олимпийските игри през 1896 г. в Атина са поставени стандартите за провеждането на културни прояви, които да ангажират обществеността към олимпийската идея. Фактът обаче, че Олимпийските игри през 1900, 1904 и 1908 г. са организирани като придатък към Световните изложения, в случаите на Париж и Сейнт Луис, както и на Френско-британското изложение на науката, изкуствата и промишлеността, означава, че Игрите все още нямат необходимата устойчивост пред предизвикателствата на времето. Моделът на събития в областта на изкуствата и културата е възстановен на Олимпийските игри в Стокхолм през 1912 г. (Revill, Gold, p. 7).

На Олимпийските игри в Берлин през 1936 г. водеща ръководна роля за организирането и провеждането на състезанията по изкуствата има Йозеф Гьоблес – германският министър на народното образование и пропагандата, който оглавява и комитета по изкуство. Неговата концепция за конкурсите в Берлин е свързана с разширяването на техните мащаби (Yoshida 2009). Германците предлагат да бъдат включени и нови състезания – филми и фолклорни танци, като нови елементи в конкурсната програма. Кубертен обаче стриктно иска да запази петте дисциплини, утвърдени в миналото. Той смята числото 5 за олимпийски символ (пет кръга, модерен петобой...) и е изцяло подкрепян от МОК. Германците обаче разширяват отделните категории.

През 1936 г. танцът е една от формите на изкуство, които германците искат да добавят към своето изкуство по време на Олимпийските игри и произведенията на екрана (спортни филми). Една от причините е, че фолклорният жанр съставлява голяма част от германската култура. Предложението на Организационния комитет на Олимпийските игри в Берлин не е одобрено от Международния олимпийски комитет – нито за включването на танци в програмата, нито за представянето на спортни филми (Hanley 2004, pp. 1 – 2).

Въпреки това танцът изиграва значителна роля както преди, така и по време на Игрите през 1936 г. В програмата, озаглавена Internationale Tanzwettspiele

Anlässlich der 11. Olympiade Berlin, 1936 („Международни танцови състезания по случай XI олимпиада Берлин, 1936 г.“, предоставена с подкрепата на Йорг Шенк и проучвания в немски библиотеки), подробно се посочват 14 държави, както и имената на танците, които ще изпълняват. Сред държавите, участващи в състезанието, са Австралия, Белгия, България, Германия, Гърция, Индия, Италия, Канада, Югославия, Нидерландия, Австрия, Полша, Румъния и Швейцария.

Участие на България в Олимпийските игри по изкуствата 1936 г. в Берлин

В предвидената програма на състезанията по изкуства на Олимпийските игри в Берлин 1936 г. България взема участие в художествените и танцовите състезания. За пръв и единствен път в историята на съвременните Олимпийски игри е включена танцова надпревара. Съгласно програмата всяка танцова група от дадена страна задължително се явява на предварителни състезания в Берлин, за да бъде допусната до международния танцов конкурс в Хамбург, както и за да бъдат подбрани най-добрите, които да участват в демонстрациите на Олимпийските игри. Състезанията включват игра на солови и групови народни танци, класически балет и др. В хода на проучването бяха открити документи, представящи цялостната програма на българския танцов състав по време на Игрите.

Снимка от личния архив на Ина Попова (внучка на Борис Цонев)

Българската танцова трупа постига големи успехи и на Световния конгрес в Хамбург, с което печелят и голямата награда – 10-дневно турне в Германия. Във Франкфурт на Одер българските музиканти и танцьори са посрещнати тържествено и изнасят концерт пред 40 000 души публика. След завършва-

не на 10-дневното турне групата на Борис Цонев се завръща в Берлин, за да участва в закриването на Олимпийските игри.

Официалният справочник от танцовите състезания на XI олимпийски игри в Берлин 1936 г. (Internationale Tanzwettpuele 1936, p. 7) съдържа информация за пълната програма, която танцовата група на Борис Цонев представя по време на Игрите. Също така публикуваната там програма потвърждава информацията, представена в книгата „Бащата на българското хоро“, че предварителните състезания се провеждат в берлинския театър Volksbuhne.⁵

Във всички открити публикации в хода на проучването липсва информация за състава на българския танцов състав. Благодарение на предоставените от Ина Попова архивни материали е открит документ, който дава сведения за всички, които представляват България на този голям форум.

Актуална снимка на Купата и златния олимпийски медал, спечелени от българския танцов състав с ръководител Борис Цонев (22 април 2024 г.), съхранявани грижовно от Ина Попова, наследничка на Борис Цонев

Според германския изследовател Александра Тум (Thumm 1998) Олимпийските игри през 1936 г. се провеждат във време, когато изкуството е подчинено на националсоциалистическата концепция и свободното му практикуване вече не е възможно, участието на авангардни художници в олимпийския конкурс за изкуство всъщност е изключено. Връзката между спорта и изкуството не е използвана, за да се изрази олимпийската идея, а за да се прослави политическата функция на спорта в Третия райх. Тези обстоятелства вероятно са в основата на противоречията, които съществуват между МОК и немския организационен комитет по отношение на състезанията по изкуства. Вероятно прякото обвързване на олимпийските игри с политическия режим и вътрешните противоречия оказва влияние и в отказа на българските медии да отразят постиженията на Борис Цонев и неговия танцов състав, а в по-късен етап те да бъдат negliжирани и отхвърлени като исторически успех.

Заклучение

Проучванията, посветени на състезанията по изкуствата по време на Олимпийските игри, разкриват противоречия от страна на МОК, организатори и участници, които предопределят участието на професионалисти в състезанията, което нарушава прилагането на аматьоризма като основополагаща концепция на олимпийското

движение. Опитите за обогатяване на програмата на състезанията по изкуствата допълнително усложняват начините за оценяване на творбите и това, от своя страна, създава отрицателни нагласи, нежелание за участие, подценяване на участието в тези състезания.

Проучванията, посветени на българското участие в състезанията по изкуствата, са много ограничени, а представените сведения имат информативен характер, което се превръща в предпоставка за недостатъчно познаване и популяризиране на голямото постижение на българския танцов състав на Олимпийските игри 1936 г. Вероятна причина за това са публикациите и книгите, издадени преди 1989 г., и политическият модел на управление в страната, който омаловажава българските спортни постижения в периода преди 1944 г., и особено по повод Олимпийските игри в Берлин (Германия).

Българското участие в Олимпийските игри е свързано с комплексна изява на различни по вид и хореография народни хора в продължение на няколко дни, което засилва значимостта на този успех, още повече че той изтъква достиженията на народното ни творчество.

Проучването на успеха на танцовия състав и на неговия ръководител Борис Цонев има пряка заслуга за провеждането на срещи с неговите наследници и възможността да се обработи фондът на Борис Цонев в Централния държавен архив, а спечелената купа и златният олимпийски медал отново да бъдат показани пред българската общественост след почти 90 г. и чрез тях да се популяризира това значимо за България събитие, което в миналото остава неценено и подценявано.

БЕЛЕЖКИ

1. АНОНИМЕН. 2008. Борис Цонев – пионерът на българската фолклорна хореография. Available from: <http://horo.bg/index.php?menunode=323&show=material&materialid=583> [Viewed 2024-6-28].
2. БАЛАБАНОВА, З., 2018. Бащата на българското хоро е плевенчанин. Available from: <https://plevenstories.wordpress.com/2018/07/05/>. [Viewed 2024-6-28].
3. ПЕТКОВ, Н., 1936. „Българска китка“ печели златния медал на олимпиадата. „Н.В. Царя във възторг от играта на „Българска китка“. *Дневник*, бр. 10999.
4. Internationale Tanzwettspele 1936. Anlässlich Der 11. Olympiade Berlin, 1936 / Organisations-Komitee Für Die Xi. Olympiade Berlin 1936. p.7.
5. Die XI olympischen Spiele in Berlin. 1936. *Die Olympischen Spiele 1936 in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*. Olympia 1936. Band 2.

ЛИТЕРАТУРА

БОЖКОВА, В., 2020. Танцовият фолклор от началото на XX век до

- сформирането на професионалните фолклорни ансамбли. *Knowledge: International Journal*, vol. 43, Issue 6, p. 1351.
- БЪРДАРЕВА, Р., 2008. *История на олимпийското движение*. София: НСА. ISBN 978-954-718-234-9.
- ВЪГЛАРОВ, С., 1976. *Български народни хора и танци*. Учебник за студентите от ВИФ „Г. Димитров“. София: Медицина и физкултура.
- ГРИГОРОВ, Б., 2008. *Кратка история на българската народна хореография*. ISBN 978-954-8017-93-0.
- КОВАЧКИ, Т., 2001. *Бистришката четворка*. София: Образователни технологии. ISBN 954-9889-03-3.
- КОСТОВ, Б., & Н. ГЕОРГИЕВ, 1984. *Олимпийските игри 1896 – 1980 г. – справочник*. София: Д-р П. Берон.
- МИТЕВ, Л., 2023. *България в олимпийското движение 1896 – 2023*. София: Печатна база рекламна агенция KIWI. ISBN 978-619-90305-6-1.
- ПЛАТОНОВ, В., 1994. *Олимпийский спорт* – учеб. для студ. вузов физического воспитания и спорта; 1 2-х кн. Кн. 1, р. 496. ISBN 966-7133-06-0.
- ПЛАТОНОВ, В., 1997. *Олимпийский спорт* – учеб. для студ. вузов физического воспитания и спорта; В 2-х кн. Кн. 2, р. 384. ISBN 966-7133-06-0.
- СОЛАКОВ, А., 1975. *Проблеми на Олимпийското движение (статии, студии, есета)*, София: Медицина и физкултура.
- ХАВИН, Б., 1977. *Всичко за олимпийските игри*. София: Медицина и физкултура.
- ЦОНКОВ, В., 1981. *България в олимпийското движение до 9.IX.1944 г.* София: Медицина и физкултура.
- FAILADI, V., 2007. *Olympism: Art and Culture*. International Olympic Academy 15th International Seminar on Olympic Studies For Postgraduate Students 5 July – 8 August 2007.
- GARCIA, B., 2000. *Comparative Analysis of the Olympic Cultural Programs and Management of Barcelona 1992 and Sydney 2000*. Fifth International Symposium for Olympic Research.
- HANLEY, L., 2004. The Role of Dance. In: *The 1936 Berlin Olympic Games. Seventh International Symposium for Olympic Research*. International Centre for Olympic Studies: Western University. Internationale Tanzwettpuele 1936. p.7, accessed 12.04.2024.
- KRAMER, B., & STANTON, R., 2016. Revisiting the Olympic Art Competitions. *Journal of Olympic history*, vol. 24, no. 3, pp. 58 – 59.
- LEIPER, J., 1978. Women and Modern Olympism. *Report of the Seventeenth Session of The International Olympic Academy at Olympia*. Athens.
- PALMER, C., & TOREVELL, D., (Eds.) *The turn to aesthetics: An interdisciplinary exchange of ideas in applied and philosophical aesthetics*. Liverpool: Hope University Press. ISBN: 978-0-9515874-3-6.

- REVILL, G., & GOLD, M., *Reviving the panegyrics: cities and the staging of the Olympic arts and cultural festivals 1896 to 2000*. https://www.researchgate.net/publication/228710444_Reviving_the_panegyrics...
- THUMM, A. 1998. The Olympic Art Competitions of 1936 and the Counter-Exhibition of Amsterdam. *5th International Post Graduate Seminar*. International Olympic Academy. Athens.
- WASSONG, S., LENNARTZ, K. and ZAWADZKI, T. 2008. Olympic art contests 1912 – 1948 their invention and demise. *The turn to aesthetics: An interdisciplinary exchange of ideas in applied and philosophical aesthetics*. Liverpool: Hope University Press, UK. ISBN: 978-0-9515874-3-6, p. 225.
- YOSHIDA, H., 2009. *The Art Competitions in the Modern Olympic Games: Rethinking the Boundary Problem between Art and Sport*. Kyoto: Ritsumeikan University.

REFERENCES

- BARDAREVA, R., 2008. *Istoria na olimpiyskoto dvizhenie*. Sofia: NSA. ISBN 978-954-718-234-9. (In Bulgarian).
- BOZHKOVA, V., Tantsoviyat folklor ot nachaloto na XX vek do sformiraneto na profesionalnite folklorni ansambli. *Knowledge: International Journal*, vol 43, issue 6, p.1351. (In Bulgarian).
- FAILADI, V., 2007. Olympism: Art and Culture. International Olympic Academy *15th International Seminar on Olympic Studies for Postgraduate Students* 5, July – 8 August 2007.
- GARCIA, B., 2000. Comparative Analysis of the Olympic Cultural Programs and Management of Barcelona 1992 and Sydney 2000. *Fifth International Symposium for Olympic Research*, pp. 153 – 158.
- GRIGOROV, B., 2008. *Kratka istoria na balgarskata narodna horeografia*. ISBN 978-954-8017-93-0. (In Bulgarian).
- HANLEY, L., 2004. The Role of Dance in the 1936 Berlin Olympic Games. *Seventh International Symposium for Olympic Research*. International Centre for Olympic Studies: Western University. pp. 1 – 2.
- HAVIN, B., 1977. *Vsichko za olimpiyskite igri*. Sofia: Meditsina i fizkultura. (In Bulgarian).
- KOSTOV, B., & N. GEORGIEV, 1984. *Olimpiyskite igri 1896 – 1980 g.* Spravochnik. Sofia: D-r P. Beron.
- KOVACHKI, T., 2001. *Bistrishkata chetvorka*. Sofia: Obrazovatelni tehnologii. ISBN 954-9889-03-3. (In Bulgarian).
- KRAMER, B., & STANTON R., 2016. Revisiting the Olympic Art Competitions. *Journal of Olympic history*, vol. 24, no 3, pp. 58 – 59.
- LEIPER, J., 1978. Women And Modern Olympism. *Report Of the Seventeenth Session of The International Olympic Academy at Olympia*. Athens.

- MITEV, L., 2023. *Bulgaria v olimpiyskoto dvizhenie 1896 – 2023*. Sofia: Pечатna baza reklamna agentsia KIWI. ISBN 978-619-90305-6-1. (In Bulgarian).
- PALMER, C., & TOREVELL, D., (Eds.) *The turn to aesthetics: An interdisciplinary exchange of ideas in applied and philosophical aesthetics*. Liverpool: Hope University Press. ISBN: 978-0-9515874-3-6.
- PLATONOV, V., 1994. *Olimpiyskiy sport* – ucheb. dlya stud. vuzov fizicheskogo vospitania i sporta; V 2-h kn. Kn. 1, p. 496. ISBN 966-7133-06-0.
- PLATONOV, V., 1997. *Olimpiyskiy sport* - ucheb. dlya stud. vuzov fizicheskogo vospitania i sporta; V 2-h kn. Kn. 2, p. 384. ISBN 966-7133-06-0.
- REVILL, G. & GOLD, M., *Reviving the panegyrics: cities and the staging of the Olympic arts and cultural festivals 1896 to 2000*. https://www.researchgate.net/publication/228710444_Reviving_the_panegyrics...
- SOLAKOV, A., 1975. *Problemi na Olimpiyskoto dvizhenie (statii, studii, eseta)*, Sofia: Meditsina i fizkultura. (In Bulgarian).
- THUMM, A. 1998. The Olympic Art Competitions Of 1936 and The Counter-Exhibition of Amsterdam. *5th International Post Graduate Seminar: International Olympic Academy*. Athens.
- TSONKOV, V., 1981. *Bulgaria v olimpiyskoto dvizhenie do 9. IX.1944 g.*, Sofia: Meditsina i fizkultura. (In Bulgarian).
- VAGLAROV, S., 1976. *Balgarski narodni hora i tantsi*. Uchebnik za studentite ot VIF "G. Dimitrov". Sofia: Meditsina i fizkultura.
- WASSONG, S.; LENNARTZ, K. & ZAWADZKI, T. 2008. Olympic art contests 1912 – 1948 their invention and demise. *The turn to aesthetics: An interdisciplinary exchange of ideas in applied and philosophical aesthetics*. Liverpool: Hope University Press, UK. ISBN: 978-0-9515874-3-6.
- YOSHIDA, H., 2009. *The Art Competitions in the Modern Olympic Games: Rethinking the Boundary Problem between Art and Sport*. Kyoto: Ritsumeikan University.

BORIS TSONEV'S CONTRIBUTION TO BULGARIA'S PARTICIPATION IN THE 1936 OLYMPIC GAMES

✉ **Emilia Vitanova, Assoc. Prof.**

ORCID iD 0009-0002-8415-4818

✉ **Alexander Enkov**

National Sports Academy „Vassil Levski“

1700 Sofia, Studentski grad

E-mail: emilia.vitanova@nsa.bg